

— Podreditev referata o učiteljskih pod oddelek za srednjo nastavo. Dosedaj so bila podrejena učiteljska v ministrstvu prosvete oddelku za osnovno nastavo, sedaj jih je pa ministrstvo pridelo oddelku za srednjo nastavo. Te podreditve ne moremo smatrati povsem posrečene, ker imajo učiteljska več stika z osnovnim šolstvom, kakor pa s srednjim. Tudi jih ne moremo prištevati srednjim, temveč poklicnim strokovnim šolam.

— III. književna tombola Jugoslovenske Matice. Od 4. marca do 1. aprila t. l. so bile izrečane sledeče številke: 24, 7, 43, 33, 34, 68, 21, 6, 53, 51, 48, 49, 72, 81, 31, 12, 75, 14, 25, 46 in 82. Dne 8. t. m. so se izrečale številke: 9, 36, 11, 38 in 57 in s temi bodo zadete še preostale činkvine. Kdor je torej zadet z vsemi izrečanimi številkami činkvino (pet števil v eni vrsti), naj pošlje svojo tablico na naslov Jugoslovenske Matice, Ljubljana, Šelenburgova ul. 7/II, in sicer najkasneje do 15. t. m., ker se bo ta dan — za slučaj, da bo zadetih več činkvin, kakor je še preostalih dobikov — vršilo za dobitek ožje žrebanje. S 15. aprilom bodo izrečane številke za tombolo.

— Če ste se prepričali, da je ŽIKA iz vrstna, ne pozabite je priporočiti znanecem. Dobite jo v trgovinah samo v originalnih zavitkih po ½ ali ¼ kg.

Boj za svobodo in neodvisnost učiteljskega stanu.

— »Kako sem sadil rožice in čebulo.« S takimi storijskimi »Edinstvo« zavrni izvajanja predzadnjega »Učiteljskega Tovariša« o gospodarski aferi UJU in »dobrotami«, ki jih prejema poverjeništvu od Učiteljske tiskarne. Kdor je čital »Učiteljskega Tovariša« in »Edinstvo«, je razvidel, da iz izvajanj v »Edinstvu« niso izpodbile trditve »Učiteljskega Tovariša«. Ako bi bile številke in trditve »Učiteljskega Tovariša« neresnične, in to dokažejo pred sodiščem, predvideva tiskovni zakon za take prestopke kazni od šestih mesecev do treh let zapora in še posebej kazni v denarju do 30.000 Din. Če nam bo dalo »Edinstvo« še priliko, se povrnemo na te in še druge zadeve. Doprinesite dokaze pred sodiščem!

— Tožbe neprestano očitajo. Res ni lepo, da se moralo priti do tožba. A prišlo je, ker so se tovariši spozabili, da operirajo z neresničnimi, žaljivimi in kaznivimi sredstvi. Na njih je torej krivda! Ali menite, da bi oni ne tožili, če bi mogli in ako bi bile naše vesti neresnične, če bi z njimi blatili ali če bi se posluževali kaznivih sredstev? Že zdavnaj bi to storili! Kdor Vam bo rek, da so edini uspeh novega pokreta tožbe, recite mu, da je krivda temu negativnemu uspehu na drugi strani. Naše roke so čiste!

— Osebna gonja proti članom ožjega sosveta izvira le iz užaljenega samoljublja in maščevalnosti dvojice ljudi. Ti širijo osebno gonjo! Govore: »Ta mora pasti, oni mora pasti.« ne vedo pa niti enega stvarnega argumenta, ki bi držal — zakaj? Zato pač, ker bi bilo njim tako ljubilo! Naš pokret je bil vedno stvaren in dostojen. Ker pa niso mogli stvarno in dostojno zavračati naših izjav, so se vrgli na osebno gonjo, proti njim nevesnim osebam, ki so jim na poti. Zmanjkalo jim je stvarnih argumentov, da bi načelno zavračali naše argumente, zato so pričeli z osebno gonjo proti posameznim osebam in strankarsko gonjo celo proti tovarišem, ki pripadajo njihovim lastni stranki. Pa tudi z osebno in strankarsko gonjo bodo ubili le sami sebe, kakor so pogoreli načelno!

— Stopite na plan, junaki! One junake, ki streljajo iz hrbta uredništva »Edinstva« proti osebam, ki so njihovim namenom napoti in proti poverjeništvu UJU, pozivamo, da stopijo na svoj račun iz hrbta uredništva — pa najsi so medvedje ali zajčje narave. Bomo videli, kako korajžni bodo na svoj račun!

— Na člane UJU, ki so bili prej člani Slomškove zveze se je spril politični beležnik »Jutra«. Ponatisnil je iz »Učiteljskega Tovariša« notico, ki žigosa personalne izpremembe v prosvetni upravi, ker niso v korist šolstvu, najmanj med šolskim letom ter si tudi politične stranke z njimi prav nič ne koristijo, posebno če se upokojijo državni uradniki, ki nimajo polnih službenih let, kar tudi ni v korist države. K temu pristavljajo dobesedno: »Kaj pravijo k temu Slomškariji, ki so sedaj člani UJU in ki bržečas niso vsi nedolžni na upokojitvah svojih tovarišev.« — Ta neutemeljeni in z dokazi nepodprti izpadi na naše članstvo moramo najodločneje zavrnil. Gospodje, ki hočejo še vedno živeti na račun razdvojenosti učiteljskih vrst naj bodo prepričani, da je organizacija sedaj že toliko konsolidirana, da bo vedela, kaj ji je storiti, če bi bilo to res. Nasprotno! Znana sta nam dva slučaja, da se je hotelo angažirati dva naša člana, bivša člana Slomškove zveze za nadzornike, a sta oba odločno izjavila na merodajnih mestih, da ne sprejemata nadzorništva, ker sta proti partizanskemu premeščanju in nameščanju učiteljstva in nadzornikov in strankarskemu izpodirvanju lastnih kolegov. Odločno moramo izpodbiti sumničenje, da bi kak član UJU sodeloval pri zadnjih izpremembah v prosvetni upravi.

Učiteljski pravnik.

— Š. Vdovčina. Vdovam, katerih pok soprogi so uživali dinarsko plačo, t. j. onih, ki so bili prevedeni po zakonu o osnovnih šolah z dne 23. julija 1919 na dinarsko pla-

čo s 1. decembrom 1919, pripada dinarska pokojnina — vdovnina. Za eventualno ureditve vdovnine je vložiti prošnjo na velikega župana pristojne oblasti in jo opremiti z dekretom o prevedbi na dinarsko plačo pok. soproga in z dekretom o odmerjeni kronski vdovnini — kolka prosto.

— Š. Odstopanje med usposobljenostnim izpitom. Gospod minister prosvete je z odlokom S. N. br. 7092 od 18. marca 1927 odredil nastopno: Kandidate, ki v času ko polagajo usposobljenostni izpit, odstopajo od nadaljnjega izpita, je ocenjati, kot da pri izpitu niso uspeli. — Izjemoma se more odobriti odstop le, ako kandidat z zdravniškim izpisičevalom dokaže, da iz zdravstvenih razlogov ni mogel dalje polagati izpita. Ker se smatra usposobljenostni izpit kot komisijska ocena za priznanje stalnosti (razsodba drž. sveta br. 26.855 od 25. avgusta 1926) slede analogno temu posledice iz čl. 19. uradniškega zakona. Kdor je pri usposobljenostnem izpitu reprobiran, mora prositi, da se ga pusti še eno leto v začasni službi (čl. 19. uradniškega zakona).

— Š. Vojaška leta. — Državni svet. — Glavna kontrola. V 4. številki našega lista smo poročali, da se je Glavna kontrola pri tožila na Državni svet, ker je ministrstvo notranjih zadev vstelo vojaška leta v napredovanju in pokojnino z ozirom na razsodbo Državnega sveta. Toda to ni slučaj le pri navedenem ministrstvu, ampak tudi pri drugih. Izgleda nekako kakor bi se hotela Glavna kontrola postaviti nad Državni svet, da bi bile odločitve Glavne kontrole več kot pa razsodbe najvišjega sodišča, t. j. Državnega sveta. Pa pogledimo, na kaj se opira Glavna kontrola. Kot prvo točko navaja člen 127. finančnega zakona za leto 1926./27., glasom katerega se po mišljenju Glavne kontrole ne more nobenemu državnemu uslužbencu vsteti aktivna vojaška služba. To mišljenje Glavne kontrole je popolnoma napačno. Člen 127. se namreč nanaša izključno na zakon o saobračajnem oboju z dne 28. oktobra 1923, na noben način pa ne na zakon o uradnikih in ostalih državnih uslužbencih. Pa tudi če bi člen 127. finančnega zakona za leto 1926./27. veljal za vse državne nameščence, navedeni člen ne nudi nobene podlage za izpodbijanje rešitve ministrstva, ker datira za državne uslužbenke sporna zadeva glede vstetja vojaških let že iz leta 1923., ko predmetni člen sploh še ni obstojal. Čl. 119. in 122. ustave čl. 4., točka 5. in čl. 133., točka 10. predvidevajo sicer splošno vojaško dolžnost, zabranjujejo sicer splošno vojaško dolžnost, zabranjujejo sicer splošno vojaško dolžnost, ne kratijo pa že pridobljenih pravic, katerih je ena tudi vračunanje vojaške službe v državno službo onim uslužbencem, ki so si to pravico že pred uveljavljenjem zakona o civilnih uradnikih pridobili. — Člen 246. in 137., odstavek četrti zakona o uradnikih in ostalih državnih uslužbencih se more nanašati samo na one, ki so postali državni uslužbeni potem, ko je stopil v veljavo zakon o uradnikih z dne 31. julija 1923. Tisti pa, ki so bili sprejeti v državno službo po prejšnjih zakonih, ter so bili pred novim uradniškim zakonom že drž. nameščenci, so si obdržali po čl. 241. in členu 137., odstavek prvi zakona o uradnikih pravico za vračunanje vojaške službe po prejšnjih zakonih. — Pa tudi člen 282. finančnega zakona za leto 1922./23. upravlja Glavna kontrola popolnoma napačno. Z navedenim členom niso prenehala veljati določila avstro-ogrskih zakonov. Ta člen ne ureja vračunanje službovanja v vojni v splošnem, ampak daje pravico vračunanja tudi osebam srbske in črnogorske vojske ter dobrovoljcem iz novih krajev na vračunanje vojnih let, katere po prejšnjih zakonskih predpisih niso imeli. S členom 241. in 137., prvi odstavek zakona o uradnikih kot poznejšega se tudi potrjuje da se s členom 282. finančnega zakona za leto 1922./23. prečanskim nameščencem ni vzela pravica na vračunanje vojnih let. — Na koncu naj še omenimo, da je res čudno in nerazumljivo, da se Glavna kontrola pritožuje na Državni svet glede vstetja vojaških let, ko bi morala vsaj vedeti, da je plenarna seja Državnega sveta z dne 21. in 22. decembra 1925 načelno odločila, da se morajo vojaška leta vsteti tako za pokojnino kot napredovanje.

P. »Naš Glas«.

Društvena zborovanja UJU.

Poročila:

— Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je imelo svoj redni občni zbor dne 12. februarja t. l. v Narodnem domu v Mariboru. Od 122 članov se je zborovanja udeležilo 78.

Znova so društvu pristopili tov. A. Mohor, Sl. Maučnikova in Ang. Hauptmanova.

Društvu državnih upokojencev se nakaže enkratna podpora 100 Din, enaka vsota se podeli pevskemu zboru slov. učiteljstva.

Poročilo revizijskega odseka je izzvalo burno debato. Isto je pojasnila in izpopolnila tov. Godčeva, nakar je članstvo vzelo na znanje sklep širjega sosveta v Celju glede sanacije gospodarskega položaja. Zadeva se je obravnavala tajno.

Zatem se prečita odborov sklep v zavezi zaostale članarine, ki ga vzame članstvo brez ugovora na znanje in ki se glasi: Kdor na opomene dosedaj ni reagiral in ne stori tega tekome 14 dni, se preda odvetniku.

Iz predsednikovega poročila je posneti, da smo imeli v pretečenem letu eno odbo-rovo sejo in devet zborovanj, sedem referatov oziroma predavanj, eno poučno ekskurzijo v predilnico Doctor i drug in en izlet v Št. Ilj.

Frekvenca: vseh zborovanj se je udeležilo 25 članov, 8—17, 7—13, 6—17, 5—12, 4—8, 3—2, 2—6, 1—11, nobenega zborovanja se ni udeležilo 13 članov.

Koncem leta izkazuje društveno premoženje 1200 Din. Blagajniško poročilo se vzame brez ugovora na znanje. Pregledovalca računov tov. Skrbinskova in A. Ivanuš sta našla račune v najlepšem redu. Predlagana razrešitev se soglasno sprejme.

Posamezni referenti učiteljskih zborov se pozovejo, da vpsloje svoje referate o osnutku novega šolskega zakona tov. predsedniku, da jih predloži potom poverjeništvu Izvršnemu odboru v Beograd, kjer se še vedno sprejemajo in jemljejo v poštev.

Društveni odbor se konstituira sledeče: Predsednik Šijanec Ljudevit, šolski upravitelj, Razvanje; podpredsednica Verško Josipina, učiteljica v Kamnici; tajnik Kravarič, Hoče; namestnik Vauda, Smarjeta; blagajnik Knaflič Radoslav, Maribor; namestnik Čepa, Kamnica; odborniki: V. Ivanuš Franc, Godčeva in Rozbaud, Ljubuš.

Delegati za pokrajinsko skupščino: Vauda in Šeško Ivan; namestnika Rozbaud in Petrovič; za državno skupščino: L. in Ant. Šijanec; namestnica Mil. Rojkova. — Za stare in nove tajnike in njih namestnike — predsednik.

— Novomeško okrajno učiteljsko društvo UJU je zborovalo v soboto 9. t. m. ob 10. uri dopoldne v novomeški osnovni šoli. Udeležba je bila manj povoljna.

Po običajnem pozdravu predsednika pojasni tov. tajnik, da se je za namestnika odšlega tov. J. Grada na odborovi seji dne 30. marca vpoklical v odbor tov. L. Weber. Tovariška blaginjska je poročala o vplačevanju članarine ter o vtisih, ki jih je dobila na sestanku vseh društvenih blaginjskih v Ljubljani. Apelirala je na navzoče, da bi v redu plačevali članarino, ker je sicer njej kakor tudi glavnemu blaginjski poslovanje zelo oteženo.

Predavanje »o radiotelefoni« je bilo zelo stvarno in zanimivo. Tov. Kržišnik je zlasti povdarjal, da je radiotelefoni razen čitanja najboljši vzgojni pripomoček za izobrazbo širših plasti naroda. Za vseskozi poučljivo predavanje je žel tov. predavatelj iskreno zahvalo in priznanje.

Predsednik Pirnat je nato prečital dopis belokranjskega učiteljskega društva, katero vabi naše društvo, da bi se udeležilo 14. maja t. l. v Metliki skupnega zborovanja s tovariškimi hrvatskim jastrebarskim in karlovskim učiteljskim društvom. Soglasno se je sklenilo, da se pridružio temu skupnemu zborovanju. Odbor bo v ta namen razposlal vsem včlanjenim tovarišem (icam) na šole okolišnice s prijavnico, da bo potem lahko natančno poročal število udeležencev pripravljalnemu odboru v Metliki. Kdor bo izpolnil prijavnico in ne bo potem posetil zborovanja, bo osebno jamčil za eventualno naročeno zajtrk in obed. Referat za to skupno zborovanje bo v sporazumu s tov. Ivanušem in Skebetom sestavil tovariš Boris Grad.

Končno se je sklenilo, da bo prihodnje zborovanje novomeškega učiteljskega društva na Ajdovcu 11. junija t. l., združeno z odkritjem Muhove spominske plošče.

Tajnik.

— Celjsko in Savinjsko učiteljsko društvo sta skupno zborovali 5. marca t. l. v mali dvorani Celjskega doma v Celju ob udeležbi 132 + 28.

Tov. Gosak, predsednik celjskega društva, pozdravlja skoro polnoštevilno zbrano članstvo obeh društev. Omenja stoletnico Pestalozzijske smrti.

Nato se v imenu svojega društva poslavlja od tov. sreskega šolskega nadzornika g. Ljudevita Černeja, ki odhaja v pokoj. Povdarja, koliko naše učiteljstvo izgublja z njim, ki mu je bil bolj tovariš nego uradni šef, mladini pa iskren prijatelj, odlični pedagog, čigar ime v naši šolski in mladinski književnosti mnogo znači.

Tov. Zdošek, predsednik Savinjskega društva zagotavlja odhajajočemu spoštovanje in najhvaležnejši spomin vsega učiteljstva v okraju in mu želi dolgo vrsto solnčnih let pokoja.

Tov. Lebar se v imenu Laškega društva pridružuje in naglašja, da si je tovariš nadzornik v nekaj letih, ko je segal delokrog njegovega plodnosnega dela tudi v ta okraj, osvojil srca vsega učiteljstva s svojim tovariškim srcem.

Tov. nadzornik Černeja omenja sladke in bridke strani svojega delovanja, ki je šlo za tem, da zacelijo rane izza vojne. Šola bo vedno podlaga za bodočnost. Učiteljstvu se za delo in tovarištvo zahvaljuje. Učitelj bodi idealist, plačilo mu bo hvaležnost mladine. Izreka zahvalo vsem in se poslavlja od njih z željo, da ostane tudi v bodoče njihov v medsebojnem spominu.

»O geološki celjske kotline« je predaval strokovni učitelj tov. Ivan Černeja. Posegal je v davne dobe nastajanja današnjih geoloških formacij. Ob zemljevidu (izbornem delu strokovnega učitelja tov. Grašerja) nam je predložil geološke prilike domače kotline. Za svoje strokovnjaško temeljito predavanje, segajoče tudi v lokalne podrobnosti in za veliki trud ob njem, je žel globoko zahvalo navzočih.

Tov. predsednik pozdravlja nato novo imenovanega sreskega šolskega nadzornika

tov. g. Riharda Pestevška in mu čestita. Tov. nadzornik Pestevšek se zahvaljuje in izraža upanje na podporo učiteljstva, ki mu hoče ostati tovariš.

Pri slučajnostih se je sklenilo, da znaša celotna letošnja članarina (s članarino za O. Z.) 142 Din.

Skupnemu fotografiranju je sledil skupen obed. Popoldne se je ob sviranju orkestra razvila družabna zabava, na kateri so se vrstili govori v slovo tov. nadzorniku.

R.

Književnost in umetnost.

—k O Marice Strnad-Cizerljeve »Rdečih nageljčkah«, ki so izšli pred kratkim in se dobe po 20 Din komad v samozaložbi g. avtorice v Mariboru, Aleksandrova c. 8/I., kar je v zadnjih številkah objavil tudi »Učit. Tovariš«, še par besed:

Če prebiramo »Rdečih nageljčkah«, moramo priznati, da se zrcali v njih prava pesniška duša, doslej še premalo poznane Marice Strnad-Cizerljeve, (Marice II.), o kateri se prav laskavo izraža »Slovenska žena«. — To so res »rdeči nageljčki«, polni ljubavi, veselja, žalosti, resnosti in hudomušnosti, so izliv pristno slovenskega srca, so slovenski nageljčki. Vse je izraženo v lepo zaokroženi obliki, tako, da nam podaje vsaka pesem zase nekako celoto, ki je dosegla svoj cilj, to je, pesmice so krepke in duhovite.

Kdor zna ceniti naše slovenske pesnike in pesnice, ki jih je itak le skromno število, kdor hoče spoznati avtorico »Rdečih nageljčkov«, nadarjeno pesnico, naj si naroči to ljubko knjižico! — Mi pa, tovariši in tovarišice, segajmo pridno po tem najprimernejšem velikonočnem darilu!

—k »Zborje«. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Štev. 3. in 4. Vsebinska: Vasilij Mirk: »Nevenkolo«, moški, ženski in mešani zbor, Emil Adamič: »Tožba«, ženski zbor s spremljevanjem klavirja, Karel Pahor: »Vipavska«, mešani zbor, Martin Zeleznik: »Pri ločitvi«, mešani zbor. — Književna priloga: Onys in slovenska glasba (izjave 10 slov. skladateljev in glasbenikov o Onysovem članku v »Nar. Delu«), dr. Jos. Mantuani »O jugoslovenski glasbi« (nadaljevanje slovenske glasbene zgodovine). Naši skladatelji, Nove skladbe, Pevska društva, Glasbeni listi, Opera in koncertna kronika, Razno.

—k »Slovenski Učitelj«. Pedagoška revija in glasilo Slomškove družbe. Št. 1.—3. Letošnji letnik tega lista je izšel v lepo preosnovani obliki in z raznovrstno vzgojno vsebino. Članek dr. Jože Jeraja »Reforma osnovne šole na stanovskem temelju« opozarja na geslo sedanje enotne šole, ki hoče preko vseh individualnih, narodnih in stanovskih razlik tvoriti brezstanovsko in internacionalno družbo, v kateri bi gospodaril izključno človeški intelekt in koristnost. Članek temeljito razjasnjuje kmetsko in mestno kulturo. Poklic, kot izraz duševnih sposobnosti, ne sme biti samo sredstvo za pridobivanje denarja, vemveč božja naloga, da izrabimo svoje talente v prid domače občine, družine in države. Pisatelj članka »Misli mojega mentorja« je črpal zdrava načela iz spominov profesorja Roloffa, ki je tudi znan s sestavo nemškega pedagoškega leksikona. Kaj zajemljivo je naziranje o učnih načrtih na strani 9. in o krščanskem nauku. Urednika Lužarja opis Montessorinih otroških domov in samostojne delavnosti otrok kaže vpogled na težnje vzgoje, posebno v predšolski dobi. Dostavljena je ocena o teh šolah. Hribski je predstavil fiziološko izsledovanje o črtnih izkustvih, kar tvori bistvo o spoznanju delovnega pouka. Človeška duša reagira aktivno na zunanje vtise, t. j. hoče se ji ustvarjanja in oblikovanja. Dr. L. Sušnik je obširno opisal šolstvo na Poljskem, očrtal zgodovinski razvoj, šolsko upravo, osnovne, strokovne in srednje šole. Za šolnika so zelo važne številke iz prosvetne statistike. Listek o kvarjenju slovenščine je dober prispevek za očiščenje slovenščine. Pri kulturnem pregledu kaže revija »Slovenski Učitelj« na korško pomembno šolo, na prosvetno organizacijo v Münchenu-Gladbachu, na delovno šolo Pestalozzijsko in na mnogo drugih podatkov. Poleg oddelkov o šolskem izkustvu, književnem pregledu in drugih zapisih je poseben oddelek »Vestnik za starše«. List ima glasbeno prilogo za šolsko petje in mladinske zборе. Naročnina lista znaša letno 40 Din ter se naroča pri upravnistvu v Ljubljani, Jenkova ul. 6. Uredništvo je v Glinški ulici, vrtna kolonija.

—k Rasna etika Jugoslavena i Vidovičev pokret. Spisal Ilija Bosanac. Založba »Uzgjatelj« v Sarajevu. Cena 10 Din. — V knjigi prinaša pisatelj kratek historijatičnega življenja v našem narodu in odnosu šaje napram zapadni civilizaciji. Posebno pažnjo posveča Vidovičevemu pokretu, ki ga primerja francoski revoluciji, renesansi in husitizmu.

Rokotvorni pouk.

Vse potrebščine za KNJIGOVEŠTVO IN KARTONAŽO dobite najceneje v trgovini

»ŠAGRIN« dr. z o. z. LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 6. (nasproti Hotela Union.)